

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Van Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

**27. Dönem 4. Yasama Yılı
2021**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

1. GİRİŞ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17 Ekim 2018 tarihli toplantısında kurulmasına karar verilen Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 20-21 Haziran 2021 tarihlerinde Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeye Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanı ve Afyonkarahisar Milletvekili İbrahim YURDUNUSEVEN, Ankara Milletvekili Ali Haydar HAKVERDİ, Çorum Milletvekili Erol KAVUNCU, Diyarbakır Milletvekili Oya ERONAT, İzmir Milletvekili Sevda ERDAN KILIÇ, Mersin Milletvekili Fatma KURTULAN ve Van Milletvekili Osman Nuri GÜLAÇAR ile Komisyon uzmanları Taner GEÇMEZ ile Ahmet KAYMAZ ve Komisyon uzman yardımcısı Rıza Furkan ÇÖZME iştirak etmiştir.

2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı, bu konudaki gelişmelerin izlenmesi suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunun sağlanması ve başvuruların incelenmesi amacıyla kurulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 5/12/1990 tarihli ve 3686 İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu uyarınca görevleriyle ilgili olarak bakanlıklar ile genel ve özel bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma ve ilgililerini çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir (m. 5). Komisyon, incelemelerini kendisi yapabileceği gibi alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilmektedir (m. 6).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde yukarıda zikredilen hükümler uyarınca kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin incelenmesi amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmaktadır.

Alt Komisyon hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk düzenlemelerini göz önünde bulundurmak suretiyle yaptığı incelemelerde; tespit ettiği ihlal ve sorunların giderilmesi ve ihlal veya sorun yaşanmayan alanlarda ise mevcut koşul ve imkânların daha da iyileştirilmesi için atılması gereken adımlarla ilgili olarak ulaştığı sonuçları, doğrudan ilgisi olması hasebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Alt Komisyon, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarını da yerinde incelemek suretiyle bütüncül bir yaklaşımla sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin öneriler ve girişimlerde bulunma imkânına sahip olmaktadır.

3. İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alt Komisyon, incelemelerini Anayasa başta olmak üzere konuyla ilgili uluslararası ve iç hukuk düzenlemelerinin ışığında yapmakta ve bu hususa büyük önem vermektedir. Yapılan incelemelerde; Anayasa, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler ile Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar”, 9 Aralık 1988 tarihli “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü” 14 Aralık 1990 tarihli “Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı ve ilgili diğer mevzuatı dikkate alınmaktadır.

4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

A. Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, inceleme öncesinde komisyon uzmanları tarafından gerek ceza infaz kurumu tipi gerek ihlal iddiası temelinde sınıflandırılmakta ve yapılan incelemelerde öncelikle göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca 14/6/2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen ve komisyon uzmanları tarafından sınıflandırılarak özetlenen raporlar da yapılan inceleme ve değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan incelemelerde öncelikle infaz kurumuyla ilgili bilgilendirme toplantısı yapılmaktadır. Bu kapsamda yapılan ve ceza infaz kurumlarından sorumlu Van Cumhuriyet Başsavcı Vekili Oğuzhan DÖNMEZ, Cumhuriyet savcıları Hacı

KOCAASLAN ve Soner ERDEN ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Mehmet YILMAZ ve diğer yetkililerin de katıldığı bilgilendirme toplantısında Cumhuriyet savcısı Soner ERDEN, ceza infaz kurumları hakkında açıklamalarda bulunmuş ve sorulan sorularla ilgili bilgi verilmiştir.

Bilgilendirme toplantısının akabinde Alt Komisyon, Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında incelemelerde bulunmuştur.

Yukarıda zikredilen kurumlarda yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda barındırılanların şikâyet ve talepleri, Covid-19 salgını tedbirleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle ceza infaz kurumundan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan ceza infaz kurumlarından 27. yasama döneminin başından incelemenin yapıldığı güne kadar İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna; genel olarak sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi, tedavilerin geç veya hiç yaptırılmaması, Covid-19 salgını kapsamında yeterli önlem alınmaması, nakil taleplerinin yerine getirilmemesi, kurum personeli tarafından keyfi tutum ve davranışlarda ve kötü muamelede bulunduğu, hükümlü ve tutukluların sosyal faaliyetlerden ve iletişim imkânlarından yararlandırılmadığı, fiziki koşulların yetersizliği ve tutuksuz yargılanma talepleri konularında başvurularda bulunulmuştur.

Yapılan başvurulardan bir kısmı özellikle tutukluluk sürelerinin uzun veya tutuklama kararlarının haksız olduğu dolayısıyla tutuksuz yargılanma taleplerine ilişkindir. Söz konusu başvurular, Anayasanın 138. maddesi kapsamında yargı organlarının görev alanına girdiğinden ilgililere, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı bilgisi verilmiştir.

Diğer başvurular ise ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmiş ve yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuza gönderilen cevaplar çerçevesinde işlem tesis edilmiştir.

5. İNCELEMELER

A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

a. Genel Olarak Yerleşke Hakkında Bilgilendirme

Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesi, 365.051,90 metrekarelik bir alan üzerine inşa edilmiş olup, Kurumun idari yönden bağlı bulunduğu Van Adliyesine yaklaşık uzaklığı 25 kilometredir. Yerleşkenin ısıtması, merkezi ısıtma ile yapılmakta olup, Açık Ceza İnfaz Kurumu ısıtma merkezinden otomasyon sistemi ile kontrol edilmektedir.

Ceza infaz Kurumları içme suyu ihtiyacı Yerleşke içerisinde bulunan 3 adet su kuyusu ve 3 adet 1000 metreküplük su deposundan sağlanmaktadır. Odalara verilen sıcak ve soğuk su miktarı, barınan hükümlü ve tutuklu sayısı dikkate alınarak kişi başına günlük 50 litre sıcak, 200 litre soğuk su olmak üzere hesaplanarak dijital vanalar sayesinde verilmektedir.

Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde bulunan tüm ceza infaz kurumları, Jandarma Tabur Komutanlığı ve Semt Polikliniğinin elektriği Açık Ceza İnfaz Kurumu aracılığı ile VEDAŞ tarafından karşılanmaktadır.

Ceza infaz kurumları dış koruması, Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde bulunan Jandarma Tabur Komutanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

b. Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Ceza İnfaz Kurumu standart 485 kapasiteli olup, 126 adet 3'er kişilik oda, 107 adet tek kişilik odadan oluşmaktadır. Tek kişilik odalardan 1 adedi engelli odası olarak planlanmıştır. Ayrıca 2 adet geçici kabul odası bulunmaktadır. Ayrıca saldırgan kişiliği olan veya intihar riski taşıyan hükümlü ve tutukluların kendilerine zarar vermelerini önlemek amacıyla oluşturulmuş içi yumuşak malzeme kaplamalı, özel planlanmış 2 adet gözlem odası ile hücreye koyma disiplin cezalarının infaz edilmesi açısından düşünülen havalandırma bahçesi bulunmayan 5 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Kurum kaloriferli olup ısıtma ve sıcak su sistemi, Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından doğalgaz ile sağlanmaktadır.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibarıyla barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısı 422'dir. Aynı tarih itibarıyla Kurumda görevli personel sayısı, 3'ü infaz koruma baş memuru ve 140'ı infaz koruma memuru olmak üzere 161'dir.

c. F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesi içerisinde bulunan F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunun 18.500 metrekaresi kapalı alan olup, güvenlik alanı ise 37.300 metrekaredir. Ceza infaz kurumu, standart 368 kapasiteli F tipi ceza infaz kurumudur.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibarıyla barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısı 303'tür. Aynı tarih itibarıyla Kurumda görevli personel sayısı, 2'si infaz koruma baş memuru ve 102'si infaz koruma memuru olmak üzere 123'tür.

d. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, standart 485 kapasiteli olup, 126 adet 3'er kişilik oda ve 107 adet tek kişilik odadan oluşmaktadır. Tek kişilik odalardan 1 adedi engelli odası olarak planlanmıştır. Ayrıca 2 adet geçici kabul odası bulunmaktadır. Ayrıca saldırgan kişiliği olan veya intihar riski taşıyan hükümlü ve tutukluların kendilerine zarar vermelerini önlemek amacıyla oluşturulmuş içi yumuşak malzeme kaplamalı, özel planlanmış 2 adet gözlem odası ile hücreye koyma disiplin cezalarının infaz edilmesi açısından düşünülen havalandırma bahçesi bulunmayan 14 adet tek kişilik oda bulunmaktadır.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibarıyla barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısı 1312'dir. Aynı tarih itibarıyla Kurumda görevli personel sayısı, 5'si infaz koruma baş memuru ve 206'sı infaz koruma memuru olmak üzere 228'dir.

e. Açık Ceza İnfaz Kurumu

Van Açık Ceza İnfaz Kurumu; idare binası, 480 hükümlünün bulunduğu 3 katlı binadan oluşan ana hükümlü binası, mutfak, ısı merkezi, fırın, ziyaret alanı, kafe ve restoran, işyurdu atölyeleri, işyurdu depoları, genel bütçe depoları, mescit, şoför odası ve garaj bölgesi, su depoları ve trafo ile jeneratör odaları, atık su arıtma tesisi ve lojman bölgesinde bulunan 84 daireli lojmandan oluşan müşterek tesislerden ibarettir.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibarıyla 745'i Covid-19 izinli olmak üzere toplam 868 hükümlü bulunmaktadır.

6. CEZA İNFAZ KURUMLARINDA YAPILAN İNCELEMELERDE HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Yukarıda bahsedilen bilgilendirme toplantısının ardından Alt Komisyon, Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlardaki hükümlü ve tutuklular ile Covid-19 tedbirleri kapsamında açık alanlarda yahut kapalı spor salonlarında görevli nezareti olmaksızın görüşülmüştür.

a)Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu

Kurumlarda görüşülen hükümlü ve tutuklular tarafından;

Herhangi bir biçimde şiddet uygulamasının söz konusu olmadığı,

Mevzuatta çıplak arama olarak adlandırılan uygulamanın usulüne uygun bir biçimde gerçekleştirildiği,

Sıcak ve soğuk suyun miktar itibarıyla az ve kısıtlı zamanlarda verilmesi nedeniyle sıkıntıların yaşandığı, suyun cilt başta olmak üzere kimi sağlık sorunlarına neden olabildiği,

Yemeklerin; besleyici olmadığı, lezzetsiz olduğu, hijyenik olmadığı ve bu sorunun beraberinde başta mide olmak üzere kimi sağlık sorunlarına neden olduğu,

Kantinden ürün tedarikinde bazen sorunlar yaşanabildiği, fiyatların çok pahalı olduğu ve fiyat temelli ürün çeşitliği sağlanmadığı için teminde yaşanan sorunların daha da arttığı,

Ayda bir kitap değişimi yapılabildiği ve aynı anda en fazla 10 kitap bulundurulabilmesine izin verildiği,

Talep edilen kimi gazetelerin hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen sakıncalı olduğu gerekçesiyle Kuruma alınmadığı,

Özellikle yerel kanallar başta olmak üzere birçok televizyon kanalının yayın listesine alınması talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediği,

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve alınanların da çok geç cevaplandırıldığı,

Sağlık konusunda herhangi bir sorunun yaşanmadığı ancak dış hastane sevklerinde muayenenin kelepçeli olarak yapılmasının dayatıldığı, bu uygulamanın kabul edilemez olduğu, bu uygulamaya itiraz edilmesi durumunda da genellikle muayene olunmadan Kuruma geri getirildikleri,

Sosyal ve spor haklarının kullandırılmadığı,

Oda değişim taleplerinin karşılanmadığı,

yönünde şikâyet, talep ve beyanlarda bulunulmuştur.

b)F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu

Kurumlarda görüşülen hükümlü ve tutukluların bir kısmı tarafından;

Girişte sadece üst aramasının yapıldığı ve mevzuatta çıplak arama olarak adlandırılan uygulamanın söz konusu olmadığı,

Herhangi bir biçimde şiddet uygulamasının söz konusu olmadığı,

Yemeklerin besleyici, yeterli ve hijyenik olduğu dolayısıyla bu konuda herhangi bir sorun yaşanmadığı,

Soğuk suyun devamlı ve sıcak suyun da sabah 9 ilâ 12 saatleri arasında her gün verildiği,

Televizyon kanallarının yapılan ankete göre yayın listesine alındığı ve dolayısıyla bu konuda herhangi bir eksiklik yaşanmadığı,

Kurum içerisinde yapılan muayenelerde kelepçeli muayene uygulamasının söz konusu olmadığı,

Dilekçelere zamanında cevap verildiği,

Kantinden ürün tedarikinde herhangi bir sorun yaşanmadığı ve fiyatların da piyasa rayici ile uyumlu olduğu,

Ayda bir kitap değişimi yapılabilirdiği ve aynı anda en fazla 12 kitap bulundurulabilmesine izin verildiği,

Diğer bir kısım hükümlü ve tutuklular tarafından da;

Herhangi bir biçimde fiziksel şiddet uygulamasının söz konusu olmadığı ancak oda değiştirme taleplerinin karşılanmaması veya dilekçelere cevap verilmemesi şeklindeki uygulamalarla psikolojik şiddet uygulandığı,

Yemeklerin  ğlen iyiirken özellikle akşam aşırı yağlı olması nedeniyle genellikle yenmeyecek kadar kötü olabildiği ve çeşitliliğin de yeterli olmadığı,

Özellikle yerel kanallar başta olmak üzere birçok televizyon kanalının talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediği,

Son 18 aydır hiçbir görüşe izin verilmediği ve ancak haftada 20 dakika telefon görüşme hakkı tanındığı,

 nfaz koruma memurlarının insan onurunu zedeleyecek biçimde hitapta bulundukları ve bu söylem biçimini zaman zaman tehdit boyutuna vardırabildikleri,

Her vardiya değişiminde arama yapıldığını ve devamlı bu uygulamaya maruz kalmanın da rahatsız edici olduğu,

şeklinde şikayet ve beyanlarda bulunulmuştur.

c) T Tipi Kapalı Ceza  nfaz Kurumu

Kurumlarda görüşülen hükümlü ve tutukluların bir kısmı tarafından;

Mevzuatta  ıplak arama olarak adlandırılan uygulamanın usulüne uygun olarak yapılmadığı, arama yapılırken gerek olmamasına rağmen elle temasta bulunulduğu, hamile olanlara dahi bu uygulamanın dayatıldığı ve otur kalk şeklinde risk oluşturabilecek muameleye maruz bırakıldıkları,

Hastane dönüşünde karantina odalarına alınmanın salgın tedbirleri kapsamında kabul edilebilir olduğu ancak bu odaların karma olması ve suç tipine göre ayrıma gidilmemesinin Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin  nfazı Hakkında Kanunda benimsenen gruplandırma ve

barındırma sistematığıne aykırılık teşkil ettiği, öyle ki hasta hükümlü ve tutukluların sırf karma karantina odalarında kalmamak için hastaneye gitmekten imtina edebildikleri,

Zorunlu sevk ile Kuruma gelir gelmez hücreye konularak su dahi verilmeden günlerce burada tutulanların olduğu,

Yemeklerin besleyici, yeterli ve hijyenik olduğu dolayısıyla bu konuda herhangi bir sorun yaşanmadığı ancak meyve konusunda ciddi eksiklik yaşandığı,

Televizyon kanallarında sorun yaşandığı öyle ki en çok izlenen ulusal kanalların dahi yayın listesinde yer almadığı,

Mahkeme tarafından hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen birçok yayının kendilerine verilmediği,

Sıcak ve soğuk su konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı,

Dilekçelere genellikle çok geç cevap verildiği ve hatta bazı dilekçelere hiç cevap verilmediği,

Sağlık konusunda muayene taleplerinin bazen 3-4 haftaya kadar geç cevap verilmesi nedeniyle ciddi sağlık sorunlarına neden olunabildiği,

Raporlu ilaçların dahi zamanında verilmediği,

Yerleşke içerisindeki semt polikliniğinde dahi kelepçeli muayene uygulamasının dayatıldığı ve bu dayatmanın kabul edilemez olduğu,

Kantinden ürün tedarikinde bazen sorunlar yaşanabildiği, fiyatların çok pahalı olduğu ve fiyat bazlı ürün çeşitliği sağlanmadığı için teminde yaşanan sorunların daha da arttığı,

Covid-19 salgınının ilk dönemlerinde gerekli temizlik malzemeleri dağıtılırken, kısa bir zaman sonra temizlik maddeleri ve dezenfektan dağıtımından vazgeçildiği,

Sıcak ve soğuk suyun miktar itibarıyla az ve kısıtlı zamanlarda verilmesi nedeniyle sıkıntıların yaşandığı, suyun cilt başta olmak üzere kimi sağlık sorunlarına neden olabildiği,

Yemeklerin; besleyici olmadığı, lezzetsiz olduğu, hijyenik olmadığı ve bu sorunun beraberinde başta mide olmak üzere kimi sağlık sorunlarına neden olduğu,

Kantinden ürün tedarikinde bazen sorunlar yaşanabildiği, fiyatların çok pahalı olduğu ve fiyat bazlı ürün çeşitliği sağlanmadığı için teminde yaşanan sorunların daha da arttığı,

Talep edilen kimi gazetelerin talep edilmesine rağmen sakıncalı olduğu gerekçesiyle Kuruma alınmadığı,

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve alınanlarında çok geç cevaplandırıldığı,

Sağlık konusunda herhangi bir sorunun yaşanmadığı ancak dış hastane sevklerinde muayenenin kelepçeli olarak yapılmasının dayatıldığı, bu uygulamanın kabul edilemez olduğu, bu uygulamaya itiraz edilmesi durumunda da genellikle muayene olunmadan Kuruma geri getirildikleri,

Sosyal ve spor haklarının kullandırılmadığı,

Oda değişim taleplerinin karşılanmadığı,

Kurum içi gönderilen mektubun dahi muhatabına ulaşmasının 3 ayı bulabildiği ve dış haberleşmelerinin çok daha uzun süreleri bulabildiği,

yönünde şikâyet, talep ve beyanlarda bulunulmuştur.

Diğer taraftan Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile çocuklu anne hükümlü ve tutuklular ile yapılan görüşmelerde ise;

Herhangi bir biçimde şiddet veya kötü muamele ile çıplak aramanın söz konusu olmadığı,

Kuruma ilk girişte yalnızca üst araması yapıldığı,

Soğuk ve sıcak su konusunda sorun yaşanmadığı,

Yemeklerin yeterli ve besleyici olduğu,

Kitap, gazete ve televizyon konusunda sorun yaşanmadığı,

Kantin fiyatlarının kabul edilebilir olduğu,

Kurum idaresinin ihtiyaç duyulduğunda her türlü yardımda bulunduğu,

Çocuklar konusunda Kurum idaresinin gereken özeni gösterdiği, çocuklar için ayrı yatak temin edildiği dolayısıyla çocukların anneleri ile aynı yatağı paylaşmak zorunda kalmadıkları,

Çocuklar konusunda gösterilen hassasiyetin kendisini sağlık konusunda da gösterdiği ve talep olması durumunda bu konuda gerekenin en kısa sürede yerine getirilmeye çalışıldığı,

Çocuklara ayrıca kendilerinin gelişimi için gerekli besin maddelerinin temin edilmeye çalışıldığı,

şeklinde beyan ve açıklamalarda bulunulmuştur.

7. DEĞERLENDİRMELER

Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde yapılan incelemelerde gerek Alt Komisyonumuza verilen bilgiler gerek hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Komisyonumuz öncelikle infaz hukukunun en temel ilkelerine ilişkin kısa açıklamalarda bulunduktan sonra incelemelerde ileri sürülen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin değerlendirmelerde bulunmayı tercih etmektedir.

Komisyonumuz, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğuna (Anayasa m. 17/1) ve ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağına (CGTİHK m. 2/1) dair mevzuat hükümlerini bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu kapsamda bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında sağlanması gereken koşulların, insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmasının gerekliliği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/24680, T. 13.10.2020*). Bir

tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında bir kişinin; insan onuruna saygılı koşullar altında tutulması, infazın uygulanma şekli ve usulünün tutuklamanın veya mahkûmiyetin doğasında var olan kaçınılmaz ızdırap seviyesini aşan bir sıkıntı ve zora maruz bırakılmaması gerekir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Mechenkov/Rusya Kararı, 35421/05, 07.02.2008*). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutuklular, hukuka uygun olarak uygulanan kararın sonucu olarak özgürlük hakkı dışında genel olarak tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ederler (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hirst/Birleşik Krallık Kararı, 74025/01, 06.10.2005*).

Bu kapsamda Devletin tüm organlarının temel hak ve özgürlüklere saygı duyması gerektiği, bir mahkeme kararı neticesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılsalar dahi hükümlü ve tutukluların temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip oldukları ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanmasına yönelik gerekliliklere bağlı olarak sahip olunan haklar bakımından sınırlamaya tabi tutulabilecekleri, bu durumda dahi sınırlamanın zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmesi ve müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantılık olması gerektiği, aksi takdirde demokratik toplum düzeninin gereklerinin ihlal edileceği noktasında herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Yukarıda infaz hukukundaki temel ilkelerden birkaçına kısaca değindikten sonra inceleme yapılan ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklular tarafından dile getirilen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin Komisyonumuzun değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir.

Öncelikle ceza infaz kurumlarında özellikle sistematik bir şiddet ve kötü muamele yapıldığı yönünde şikâyetle bulunulmamasından Komisyonumuz memnuniyet duymaktadır.

İncelenen kurumlardaki kimi hükümlü ve tutuklular tarafından çıplak aramanın usulüne uygun yapılmadığı konusunda şikâyetlerde bulunulmuş olduğundan ve konu, son zamanlarda da sıklıkla gündeme getirildiğinden bu hususa ilişkin olarak kapsamlı izahata yer vermenin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Arama uygulaması konusunda mevzuat hükümlerine bakıldığında;

Anayasanın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17. maddesinde herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip

olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı,

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Arama*" başlıklı 36. maddesinde ceza infaz kurumlarında, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği ayrıca her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, yapılacak aramaların gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebileceği,

Yine aynı Kanunun "*Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar*" başlıklı 86. maddesinde, kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dâhil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği, ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrolün elle yapılacağı ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranmayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişilerin ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri, ziyaret yerlerinin de ziyaret öncesi ve bitiminde aranacağı, ceza infaz kurumlarına giren avukatlarca savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan edilen belge ve dosyaların incelemeye tâbi tutulmayacağı, konusu suç teşkil etmemekle birlikte ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan her türlü eşyanın, çıkışta sahibine verilmek üzere idare tarafından muhafaza altına alınacağı, hükümlülerin odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulacağı ve aramalarda insan onuruna saygının esas olduğu,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "*Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım*" başlıklı 34. maddesinde; kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği, kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlünün hazır bulundurulacağı, hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair

makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında arama yapılabileceği, yapılacak çıplak olarak aramalarda, hükümlünün utanma duygusunu ihlâl etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği, arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartılacağı, bedenin alt kısmındaki giysilerin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılacağı, bu giysilerin de mutlaka aranacağı, çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özenin gösterileceği, aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılmasının isteneceği aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceğinin bildirileceği, beden çukurlarındaki aramanın, cezaevi tabibi tarafından yerine getirileceği, çıplak olarak aramanın mümkün olan en kısa süre içinde bitirileceği ve beden ve üst aramaları aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılacağı ve arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygının esas olduğu,

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmeliğin "*Ceza infaz kurumlarına girişte arama*" başlıklı 6. maddesinde; ceza infaz kurumu görevlileri ve dış güvenlik görevlileri de dâhil olmak üzere sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrollerin elle yapılacağı, ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstlerinin ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranamayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde ise bu kişiler ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün "*Ceza infaz kurumlarına giriş, arama ve kontroller*" başlıklı 5. maddesinin (ç) bendinde hükümlü ve tutukluların kuruma kabul işlemleri sırasında, çıplak veya beden çukurlarında arama yapılmasına ihtiyaç duyulması

halinde, Ceza İnfaz Kurumları Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkındaki Tüzüğün¹ 46. maddesindeki esaslara göre işlem yapılacağı,

hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer verilen hükümler göz önünde bulundurulduğunda çıplak olarak aramalar hakkında iç hukukumuzda kapsamlı düzenlemelere yer verildiğine dair herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak Komisyonumuz, çıplak aramalarla ilgili mevzuatın ne surette uygulanacağına ışık tutması bakımından hem Anayasa Mahkemesi hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına değinmenin de konunun daha iyi anlaşılması bakımından elzem olduğu düşüncesini taşımaktadır.

Ceza infaz kurumunda güvenliğinin temin edilmesi ile düzensizliğin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne uygun yapılmak kaydıyla çıplak arama yapılmasının hukuka uygun olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2013/5345, T. 15.12.2015; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Iwańczuk/ Polonya Kararı, No: 25196/94, 15.11.2001*). Bir diğer ifadeyle çıplak arama ve hatta tam beden araması, hükümlü ve tutukluların kendi güvenliği de dâhil olmak üzere ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlamak veya düzensizliğin ve suç işlenmesinin engellenmesi için zaman zaman gerekli görülebilmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, BN. 70204/01, T. 12.06.2007*). Dolayısıyla uygulama öncesinde kurum güvenliği sağlama ile düzensizliğin veya suç işlenmesinin önlenmesi gerekçesiyle yapılacak çıplak aramalarda bu gerekliliğin ortaya konulması gerekmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, BN. 70204/01, T. 12.06.2007; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Van der Ver/Hollanda Kararı, BN. 50901/99, T. 4.2.2003*).

Çıplak arama, mahiyeti itibarıyla özellikle mahremiyete yoğun müdahale oluşturan bir uygulama olduğundan çıplak aramanın beraberinde getirdiği kaçınılmaz rahatsızlık seviyesini aşacak şekilde yapılmaması gerekir. Aksi takdirde ilgilinin küçük düşmesine sebebiyet verilmesine bağlı olarak kötü muamele yasağının ihlal edilmesine neden olunması muhtemeldir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/37181, T. 13.10.2020*). Dolayısıyla

¹ Anılan Tüzük yürürlükten kaldırılmış olup, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinden işlem yapılmaktadır.

çıplak arama yapılırken göz önünde bulundurulması gereken en temel ilke, hükümlü veya tutukluların hemcinsi personel tarafından aranması ve arama yapılan yerde başka bir hükümlü ve tutuklunun bulunmaması ve kaydedici cihaz bulunmamasıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/37181, T. 13.10.2020; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017*). Çıplak aramanın uygulama biçiminin, beraberinde getirdiği kaçınılmaz unsurların ötesine geçmesi, bireyin aşağılanması ya da küçük düşmesine sebebiyet vermesi hâlinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabileceği unutulmamalıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017*).

Ayrıca çıplak arama yapılırken tam çıplak olmama kuralının uygulanmasına muhakkak dikkat edilmesi gerekir. Bu konuda gereken her türlü tedbirin alınması büyük önem taşımaktadır (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Wainwright/Birleşik Krallık Kararı, BN: 12350/04, 26.9.2006*).

Yukarıda izah edilenler çerçevesinde konuya bakıldığında Komisyonumuz, çıplak aramaların meşru bir amaç ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacın karşılanması için gerçekleştirilmesi, yapılan müdahalenin ceza infaz kurumunun düzen ve disiplininin sağlanması, bu hususun gerekçeleriyle birlikte ortaya konulması, orantılılık ilkesinin muhakkak göz önünde bulundurulması ve insan onurunun zedelenmemesi için gereken azami tedbir ve dikkatin gösterilmesi gerekliliğine dikkat çektikten ve bu ilkeleri uygulayıcılara hatırlattıktan sonra usulüne uygun olarak gerçekleştirilen aramaların, keyfi ve bir insan hakkı ihlali uygulaması olmayıp aksine kamu yararını tesis amacıyla başvurulmuş hukuki bir enstrümandan öte bir amaç taşımadığı kanaatine ulaşmıştır.

Bu konuda mevzuatta yer verilmesi nedeniyle “çıplak arama” kavramı kullanılsa da Komisyonumuz bu müessesenin kullanılan terim itibarıyla yanlış anlaşılmaya sebebiyet verdiği dolayısıyla mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak bu algının ortadan kalkmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği düşüncesini taşımaktadır.

Her vardiya değişiminde arama yapıldığını ve devamlı bu uygulamaya maruz kalmanın rahatsız edici olduğu yönündeki şikâyetlerin de yukarıda arama müessesesi ile ilgili hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceğine ve her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı dair mevzuat hükümlerinin göz önünde

bulundurulması gerekmektedir. Ancak mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılsa dahi yapılan aramalarda hem arama usullerine uyulması hem de aramayı gerekli kılan nedenlerin muhtemel ihlal iddialarını engellemek bakımından ortaya konulmasına dikkat edilmesi gerekir.

Mahkeme tarafından hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen birçok yayının ve gazetenin talep edilmesine rağmen kendilerine verilmediğinden şikâyet edilmektedir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “*Sürelî ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkı*” başlıklı 62. maddesinde; hükümlülerin, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınların, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verileceği, eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitaplarının denetime tâbî tutulamayacağı, kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmeyeceği, Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâlinin bu hükmün dışında olduğu ve yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığının yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla hakkında mahkemelerce yasaklama kararı verilmemiş olması, bir sürelî veya süresiz yayının doğrudan doğruya hükümlü ve tutukluya verilmesini gerektiren bir kıstas değildir. Hakkında yasaklama kararı verilmemenin yanında talep edilen sürelî veya süresiz yayının kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan nitelikte de olmaması gerekir. Dolayısıyla talep edilen yayınların bu hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kelepçeli muayene ve tedavi konusunda gelen şikâyetlere yönelik olarak Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün 38. maddesinin birinci fıkrasında ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulacağı ve ikinci fıkrasında da hükümlü ve tutukluların hastanelerdeki muayenelerinin firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda

yapılacağı, jandarma personelinin muayene esnasında oda dışında bulunacağı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alacağını, doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma personelinin, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memurunun muayene odasında bulunacağı hükme bağlanmıştır. Muayenelerin kelepçeli olarak yapıldığı ve bu uygulamanın kabul edilmemesi halinde muayenenin yaptırılmayarak hükümlü ve tutukluların kuruma geri getirildiği şikâyetleri karşısında mezkûr Protokol hükmünün titizlikle uygulanmasına özen gösterilmesine dikkat çekilmiştir. Ayrıca doktorun yazılı olarak talep etmesi kaydının hangi hallerde geçerli olacağına dair Protokole açık bir hüküm konulabileceği gibi bu talebin gerekçelendirilerek bir nüshasında da muayene edilecek hükümlü ve tutukluya verilmesi yönünde düzenleme yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde keyfi kelepçeli muayene uygulamalarının önüne geçilebilecek ve personelin daha dikkatli davranması temin edilmiş olabilecektir.

Kitap temin süresi ve aynı anda azami kaç kitap bulundurulabileceği hususundaki şikâyetler, hem değiştirme süresinin kısaltılması hem de aynı anda bulundurulabilecek kitap sayısının artırılması noktasında toplanmaktadır. Bu konuda temel kıstas, hükümlü ve tutukluların barındırıldıkları alanların fiziki yeterliliğidir. Aynı yerleşke içerisinde bulunan kurumlarda aynı anda bulundurulabilecek kitap sayısının farklılık arz etmesi de bu hususa işaret etmektedir.

Özellikle yerel kanallar başta olmak üzere birçok televizyon kanalının talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediğine dair şikâyetler de Komisyonumuz tarafından öncelikle mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Televizyon yayınlarından yararlanma hakkı, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 67. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; hükümlü ve tutuklular, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilmekte, bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınmakta ve her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmamaktadır.

Unutmamak gerekir ki, ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak merkezî yayın sistemi kapsamında tüm hükümlü ve tutukluların ortak erişimine açılacak bir kanal listesi hazırlanması zorunlu olup, herkes için bireysel bir yayın listesinin oluşturulması mümkün değildir. Merkezî yayın kapsamında gösterilecek kanalların tespitinde ise hükümlü ve tutukluların bireysel talepleri göz önüne alınmaktadır. Yayın listelerinin ne suretle oluşturulacağı yönünde mevzuatta açık bir hüküm bulunmamasına rağmen idare ve gözlem kurulları, demokratik bir yöntem tercih ederek hükümlü ve tutuklular arasında anket yaparak merkezî yayında bulunacak kanalları belirlemektedir. Ancak yayın listesinin belirlenmesi amacıyla yapılan ankette bir kanalın tercih edilmesi, o kanalın yayın listesine alınması için tek başına yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/4397, T. 21.09.2016*). Bu yayın listesi oluşturulurken kurumun imkânları, kurum kapasitesi ile infaz hukukunun gerekliliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/13310, T. 18.07.2018*). Bu konuda infaz hukukunun gerekliliklerinden en önemlisi, kurum güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu gereklilik karşısında kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte yayın yapan kanalların yayın listesine alınmamasının hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği açıktır.

Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve bu hususu tehdit edecek her türlü uygulamanın engellenmesi, kurum idaresinin başlıca görevidir. Dolayısıyla talep edilen kanal veya kanalların izlenmesine izin verilmesi durumunda adli ve terör hükümlüleri arasında infiale neden olabilme riski öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan ankette yüksek talep görmesine rağmen ceza infaz kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla herhangi bir kanalın merkezî yayına alınmaması mümkündür. Kaldı ki, RTÜK tarafından söz konusu kanalın yasaklanmamış olması da ankette yüksek talep gören kanalın yayın listesine alınması için yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/4397, T. 21.09.2016*). Yayın listesinde bulunacak kanallar belirlenirken bazılarının liste dışında bırakılması, ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından Komisyonumuz tarafından da gerekli görülmektedir.

Hastane dönüşünde karantina odalarına alınmanın salgın tedbirleri kapsamında kabul edilebilir olduğu ancak bu odaların karma olması ve suç tipine göre ayrıma gidilmemesi nedeniyle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda benimsenen gruplandırma ve barındırma sistematığına aykırılık teşkil ettiğine dair şikâyetlere ilişkin olarak kurumların

olanakları elverdiği ölçüde Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 24. maddesinde belirtilen gruplandırma çerçevesinde karantina odaların oluşturulmasının, karantina altına alınan hükümlü ve tutukluların arasında herhangi bir düzensizliğin yaşanmasını engellemek bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Her ne kadar karantina dönemi, kısa ve geçici bir süreç olsa dahi ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların kişisel ve adli durumları birbirinden farklı olduğundan ve farklı kişilikleri nedeniyle de başkalarına zararlı etki yapabilmeleri veya kişiliklerinden başkalarının yararlanması olanaklı olduğundan bu kısa ve geçici süreçte dahi imkânlar elde verdiği ölçüde hükümlü ve tutukluların gruplandırılarak karantina altına alınmalarının uygun olacağı düşünülmektedir.

İnfaz koruma memurlarının insan onurunu zedeleyecek biçimde hitapta bulundukları ve bu söylem biçimini zaman zaman tehdit boyutuna vardırabildikleri şikâyetleri de Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir. Bu noktada Komisyonumuz cezaların infazındaki en temel iki ilke olan ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı (CGTİHK m. 2) ve hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilmesi gerektiği ilkelerini hatırlatma ihtiyacı duymaktadır (CGTİHK m. 6). Dolayısıyla görevliler tarafından sarf edilen insan onurunu zedeleyecek söylemler veya hakaretimiz ifadelerin kötü muamele olarak kabul edileceğinin unutulmaması gerekir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/35818, T. 20.10.2020*).

Son 18 aydır görüşe izin verilmediği ve ancak haftada 20 dakika telefon görüşmesine izin verildiği, sportif veya sosyal faaliyetlere izin verilmediği, bunun da psikolojik olarak aşırı yıpranmalara neden olduğu şikâyetleri uzunca bir zamandır sıkı tedbirlerin alınmasını gerekli kılan Covid-19 salgının getirdiği istenmeyen bir sonuçtur. Ceza infaz kurumlarının salgından etkilenmemeleri veya muhtemel bir bulaş durumunda asgari etki ile sürecin atlatılabilmesi amacıyla Koronavirüs Bilim Kurulu tavsiyeleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle birçok tedbir alınmış olup, görüşlerin belli bir süreyle kısıtlanması da bu tavsiyeler neticesinde yapılan bir uygulamadır. Salgının seyrine göre Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ceza infaz kurumlarında alınan tedbirlerin değiştirilmesi, hafifletilmesi veya kaldırılması konusunda gereken her türlü kararın alınacağı tartışmasıdır.

Yerleşke içerisindeki tüm kurumların yemek ihtiyacı Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından karşılandığından tüm kurumlarda aynı yemek dağıtılmaktadır. Buna rağmen yemeklerin besleyiciliği, yeterliliği ve hijyenikliği konusunda hükümlü ve tutuklular tarafından farklı yaklaşımlar sergilenmiştir. Dinlenen hükümlü ve tutukluların büyük çoğunluğu tarafından yemek konusunda şikâyetle bulunulmazken özellikle aynı kurumdaki diğer bir kısım hükümlü ve tutuklular tarafından bu konunun şikâyet konusu edilmesi ise dikkat çekicidir.

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve alınanların da çok geç cevaplandırıldığı iddiaları genel olarak dile getirilmiş olup Komisyonumuz, bu şikâyetlerle ilgili olarak öncelikle Anayasanın 74. maddesinde ifadesini bulan vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahip olduğu ve kendileriyle ilgili başvuruların sonucunun gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi gerektiği kuralını hatırlatma ihtiyacı duymaktadır.

Kantinden ürün tedariki ve ürün fiyatları konusunda hükümlü ve tutuklular tarafından farklı görüş ve şikâyetler dile getirilmiştir. Hükümlü ve tutukluların bir kısmı tedarikte sorun olduğu ve fiyatların piyasa rayicinin çok üstünde olduğu yönünde fikir beyan ederken diğer bir kısmı ise tedarikte sorun yaşanmadığı ve fiyatlarında piyasa rayici ile uyumlu olduğunu belirtmiştir. Komisyonumuz bu farklı düşüncelerin bir kısmının hükümlü ve tutukluların gelir düzeyindeki farklılıklardan kaynaklandığı kanaatindedir. Dolayısıyla kantinden alınan ürünlerin fiyatlarının piyasa rayicinden yüksek olduğuna dair şikâyetlerin önüne geçilmesi adına aynı ürün grubunda, marka çeşitliliğinin sağlanarak farklı fiyat aralıklarında ürün temin edilerek herkese ekonomik durumunda göre alışveriş yapma imkânının sağlanması uygun olacaktır.

Ceza infaz kurumlarında görev yapan personelin yoğun ve ağır iş yükü altında çalıştığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte bizzat yerinde yapılan incelemelerde de görülmektedir. Bu sorunun çözülmesi için personel sayısının yeterli seviyeye çıkarılması için gereken adımların atılmasının elzem olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yoğun ve ağır iş yükü altında çalışan infaz ve koruma memurlarının özlük hakları başta olmak üzere çalışma koşullarında iyileştirme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda infaz ve koruma memurlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca tabi oldukları hizmet sınıfın değiştirilerek güvenlik hizmetleri sınıfına alınmalara bir yöntem olarak benimsenebilir. Ayrıca sözleşmeli olarak

alışan infaz ve koruma memurları ile kadrolu olanların özlük hakları başta olmak üzere birçok konuda farklı hükümlere tabi tutulmaları, eşit işe eşit ücret ilkesi ve fırsat eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Çalışma barışını bozan bu uygulamalara yönelik çalışmalar yapılmasının bu alanda yaşanan sorunlarının büyük oranda çözülmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

8. SONUÇ

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 20-21 Haziran 2021 tarihinde Van Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde gerçekleştirilen inceleme ziyareti sonucunda elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına saygı ile arz olunur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Toplantı No : 14

07/07/2021

Karar No : 11

Konu : Karar: Van Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu

İbrahim YURDUNUSEVEN Afyonkarahisar Milletvekili Başkan	Ali Haydar HAKVERDİ Ankara Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>
Erol KAVUNCU Çorum Milletvekili Üye	Oya ERONAT Diyarbakır Milletvekili Üye
Memet Bülent KARATAŞ İstanbul Milletvekili Üye	Ümit BEYAZ İstanbul Milletvekili Üye
Mahmut Atilla KAYA İzmir Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>	Sevda ERDAN KILIÇ İzmir Milletvekili Üye
Fatma KURTULAN Mersin Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>	Osman Nuri GÜLAÇAR Van Milletvekili Üye

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

20 Haziran 2021 tarihinde Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'ne TBMM Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu üyelerince gerçekleştirilen ziyarete ilişkin hazırlanan Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu (27.Dönem 4.Yasama Yılı-2021)'na dair muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Fatma Kurtulan

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyesi

TBMM Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Üyesi

Mersin Milletvekili

1. Ceza İnfaz Kurumları Hakkında Genel Değerlendirme

Türkiye’deki ceza infaz kurumlarında mahpusların yaşadığı sorun ve ihlaller sona ermemekte, dolayısıyla gündemden düşmemektedir. Bunun başlıca sebeplerinin başında mahpus kavramının “aldığı cezayı infaz eden” kavramından daha geniş bir cezalandırmaya maruz bırakılabileceği yönündeki anlayıştır. Mahpus, her ne kadar aldığı cezanın infazı için cezaevine konulsa ve belli hürriyetlerden yoksun olmak suretiyle aldığı cezayı verilen süre zarfında infaz etse de cezaevlerine sirayet etmiş olan anlayış, cezayı bununla sınırlı görmemektedir. Mahpus cezaevlerinde, cezaevi idarelerinin, infaz koruma memurlarının, idare ve gözlem kurullarının “cezalandırma anlayışı”na teslim edilmektedir. Bu anlayışla birlikte kişinin hürriyetinden yoksun bırakılmasını işlediği fiilin sonucu olarak görev devlet ve devletin hukuk sistemi, kişinin haklarından yoksun bırakılmaması için gerekenleri hakkıyla yerine getirmediğinde vaziyet ceza içinde cezalandırma durumuna dönüşmektedir. Türkiye cezaevlerinden sürekli olarak hak ihlalleri şikayetlerinin yansımalarının en temelinde bu sebepler bulunmaktadır. Denetleyici ve düzenleyici misyon yüklenen organlarca her ne kadar mahpusların devletin emanetinde olan, kişisel hakları korunan kişiler olarak görüldüğü söylene de mevcut durum daha sıkı denetim, daha etkili düzenlemenin gerekli olduğunu gözler önüne sermektedir.

2. Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Değerlendirmesi

Yukarıda adı geçen ve sıklıkla şikayetlere konu olan ceza infaz kampüsünde mahpusların bir kısmı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde adı geçen cezaevinden tarafımıza iletilen birçok sorun mahpus tarafımıza beyanlarıyla da teyit edilmiştir.

2.a. Çıplak Arama

Van Ceza İnfaz Kurumlarında tutuklu bulunan mahpuslar sıklıkla çıplak aramaya maruz bırakıldıkları hususunu beyan etmektedir. Tarafımızca Komisyonumuzun gündemine de sunulan çıplak arama hususlarından bazıları;

- Van F T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan Gökhan Bağator 24.01.2017 Van T Tipi Kapalı Cezaevinde bir odaya alındıktan sonra üzerindeki tüm kıyafetleri çıkarması istenmiş, Bağator kıyafetlerini tümünü çıkarmayı reddedince infaz koruma memurları tarafından yere yatırılmış, ters kelepçe takılmış, kıyafetleri tamamen çıkarılmış ve darp edilmiştir. Bağator’un maruz kaldığı muameleyle ilgili

yaptığı suç duyurusuna Van Cumhuriyet Savcılığı takipsizlik kararı vermiş ancak bahsi geçen olayla ilgili Bağator'a hakkında açılan adli soruşturma sonucunda 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası verilmiştir.

- Van T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan Ceyda Dindar, Gülistan Öner ve Semiran Erbağa, 3 kadın memur tarafından arama kısmına alınmış, bütün kıyafetleri çıkartılarak kendilerine önlük giydirilmiş, memurlar 'üç kez eğil kalk ve öksür' şeklinde söylemde bulunmuşlardır. Personele 10 gündür gözaltında olduklarını bu şekilde bir arama gerekmediğini söylediklerinde 'sus konuşma, dediğimi yap' şeklinde bağırılmış, mahpusların saç dipleri, ağız içi dahil olmak üzere vücudunun her yerine ince arama yapılmıştır. Kadın personel tarafından 'ben bu işi zevkle yapıyorum' şeklinde söylemlerde bulunulmuş, aramadan sonra odaya geçtiklerinde kendilerine gece 02:00'ye kadar yatak verilmemiş, temizlik malzemesi, semaver, TV, kitap, kalem, kağıt hiçbir şeyin olmadığı boş ve kirli bir odada bekletilmiş, 3 gün boyunca su içmek için pet bardak dahi verilmemiş, karantina odasında ayakta sayım dayatılmış ve mahpusların kantin ihtiyaçları karşılanmamıştır.

Mahpusların tarafımıza ilettikleri beyanlar Komisyon ziyaretimizde de mahpuslarca tekrarlanmıştır. Kadın mahpuslar, cezaevi girişinde tamamıyla çıplak arandıklarını beyan etmiş, kadın bir görevlinin "seni aramaktan zevk alıyorum" dediğini ifade etmiş, konuyu ilgililere bildirdiklerini ancak ilgilenilmediğini söylemiştir. Pandemi sürecinde ameliyat olduğunu ifade eden bir mahpus, buna rağmen elle arandığını beyan etmiş, bir başka mahpus ise hamile olduğu halde kendisine arama sırasında "otur-kalk" denildiğini ifade etmiştir. Sadece kadın mahpuslar değil erkek mahpuslar da çıplak aramadan geçirildiklerini Komisyonumuz üyelerineiletmişlerdir.

Çıplak arama mevzuatta düzenlenmiş olsa dahi istismara ve keyfiyete açık bir uygulamadır, keyfi bir biçimde mahpuslara uygulandığı da ortaya çıkmıştır. Mahpusların temel haklarına aykırı olan, bir işkence yöntemi olan ve kamuoyu vicdanını ciddi oranda rahatsız eden çıplak aramanın bir kötü muamele aracı olarak uygulandığı açıktır. Komisyonumuz çıplak arama hususunun dayandırıldığı mevzuatın kapsamının sınırlandırılması ve keyfiliği ortadan kaldıracak, hak ihlallerine mahal vermeyecek şekilde düzenleme yapılması konusunda teşvik edici olması önemli ve değerli olacaktır.

2.b. Kelepçeli Muayene- Sağlığa Erişimde Sıkıntılar

Van Ceza İnfaz Kurumlarında tutuklu bulunan mahpuslar kelepçeli muayene uygulamasını şikayet etmişlerdir. 70 yaşında bir mahpus kelepçeli muayeneye zorlandığı için hastaneye gitmek istemediğini beyan etmiş, bazı mahpuslar da kelepçeli muayene olmaya zorlandıkları için muayene olmadan geri döndüklerini beyan etmişlerdir. Ayrıca mahpuslardan bazıları sağlığa erişimde zorluklar yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Mahpuslar doktor taleplerinin karşılanması için 2-3 hafta beklediklerini bazı mahpuslar ise cilt sorunu yaşadıklarını ve vücutlarında yaralar çıktığını beyan etmişlerdir.

2.c. Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde Şikayet Konusu Uygulamalar

İdare ve Gözlem Kurulları kararları birçok mahpusun en önemli şikayet konusudur. Mahpuslar cezaları bitmesine rağmen İdare ve Gözlem Kurullarının kararlarıyla denetimli serbestlik, şartlı tahliye gibi haklarından yararlandırılmadıklarını, bu haklarının keyfi kararlarla engellendiğini ifade etmektedir.

Özellikle kadın mahpuslar infaz memurlarının kendilerini sorguladıklarını beyan etmiştir. Psikolog odalarının sorgu odaları gibi kullanıldığını, itirafçılık dayatmasına maruz bırakıldıklarını, koğuş değiştirmeye zorlandıklarını, cezaevi yetkililerince sorgulandıklarını ifade etmişlerdir.

Mahpuslar tarafsız koğuşlara geçme dayatmasına maruz bırakıldıklarını, kurum müdürünün bizzat tarafsız koğuşa gitmesi yönünde bir mahpusa dayatmada bulunduğu tarafımıza iletilmiştir.

Ayrıca Ramazan Akbaş isimli bir mahpusun zorla operasyonlara götürüldüğü iddia edilmiş, sonradan da tek kaldığı koğuşunda intihar ettiği tarafımıza iletilmiştir. Ramazan Akbaş'ın intiharı yakın dönemde kamuoyuna da yansımış, mahpuslar bu intiharı şaibeli olarak nitelendirmişlerdir.

2.d. Van Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde Şikayet Konusu Diğer Fiziki Koşullar

4 bin 227 mahpuslar tutulduğu ceza infaz kurumlarının bazı fiziki koşulları birtakım şikayetlerin de konusudur. Bu şikayetlerden biri su sorunudur. Mahpuslar suyun yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Kampüs içindeki ceza infaz kurumları arasında bazı uygulamalarda fark olduğu görülmüştür. Örneğin mahpusların bazıları yemeklerin iyi ve yeterli olduğunu beyan etmesine rağmen bazı mahpuslar ise yemeklerin sağlıksız olduğunu, hijyenik olmadığını, yemeklerde böcek çıktığını, hastalara özel yiyecek verilmediğini, çoğu kişinin mide ilacı kullanmak zorunda kaldığını beyan etmektedir.

Ayrıca kantin ürünlerinin sınırlı sayıda olduğu, kadınlara erkek şampuanı verildiği, hijyen maddelerinin mahpuslar tarafından kantinden alındığı, kadınların ihtiyaç duydukları malzemelerin ise karşılanmadığı iletilmiştir.

Mahpuslar cezaevinde 17 aydır herhangi bir sosyal faaliyete çıkarılmadıklarını beyan etmiştir. Mahpuslar ayrıca 1.5 yıldır ailelerini göremediklerini, sadece telefon görüşmesi yapabildiklerini, özel günlerde telefon görüşmesi yaptırılmadığı, kurum içi mektuplaşmanın neredeyse 3 ay sürdüğünü ifade etmişlerdir.

Sık sık koğuş aramaları yapıldığını, idareye verilen dilekçelerin yanıtız ve sonuçsuz kaldığı tarafımıza bildirilmiştir.

Ceza infaz kurumundaki mahpuslar kitap sayısındaki sınırlamadan şikayetçi olmuştur. Mahpuslar daha fazla kitap verilmesini talep etmiştir. Ayrıca Halk TV, Tele 1 gibi kanalların, Yeni Yaşam, Evrensel, Xwebun gibi gazetelerin de verilmediği beyan edilmiştir.

Sonuç olarak Komisyonumuzun ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerinin giderilmesine noktasında ziyaretleri olumlu ve memnuniyet vericidir. Muhalefet şerhimize de konu olan başta çıplak arama hususu olmak üzere, şartlı tahliye, denetimli serbestlik gibi hakların keyfi olarak engellenmesinin önünü açan İdare ve Gözlem Kurulu kararlarının dayandırıldığını ilgili yasanın düzenlenmesi gerektiği aşıkardır. Ayrıca sağlığa erişim, iletişim ve görüş hakkının etkin kullandırılması, ilgili ceza infaz kurumunda yemek ve ekmeklerin kimi mahpuslarca şikayet konusu edilip kimilerince edilmemesi nedeniyle ceza infaz kurumunun gıda dağıtımını düzenlemesi gerekmektedir. Komisyonumuzun cezaevlerini daha sıkı denetlemesi, sorunların giderilmesi için aktif çalışma yürütmesi, cezaevi incelemelerinde mahpuslarla suç ayırımı gözetmeksizin görüşmeler gerçekleştirmesi ve çözüm için daha etkin çalışmaların yapılması da Komisyonumuzun varlık ruhuna katkı sağlayacaktır.